

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA ANLAYIŞININ İŞLETMELERDE UYGULANMASI

Dr. Elif KARABULUT*

Sürdürülebilir kalkınma anlayışı, ilk olarak 1972 yılında Stockholm'de yapılan Birleşmiş Milletler İnsan ve Çevresi Konferansı'nda ele alınmış, kaynakları tahrip etmeyen, çevreyi ön plana çıkararak kalkınmayı hedefleyen bir anlayış olarak gündeme gelmiştir. 1984 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından yayınlanan bildiriye tüm ulusların sürdürülebilir kalkınmayı amaçları arasına almaları ve benimsemelerin gerektiği belirtilmiştir. 1992'de Rio, 1997'de Rio+5 ve 2002 Johannesburg Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi sonunda alınan kararlar doğrultusunda sürdürülebilir kalkınma kavramı ön plana çıkmış ve işletmelerin de bu anlayışı benimsemeleri ve uygulamaları gerektiği üzerinde durulmuştur.

Sürdürülebilir kalkınma ile ilgili olarak öncelikle bu kavramın tanımı yapılmış, yapılan konferanslardan yola çıkılarak sürdürülebilir kalkınma ilkeleri açıklanmış ve işletmelerin bu anlayışı başarıyla uygulayabilmeleri için hangi faaliyetlerde bulunmaları gerektiği belirtilmiştir.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA KAVRAMI

Sürdürülebilir kalkınma, çevrenin korunması ile ekonomik kalkınma kavramlarının uzun dönemli ve birlikte düşünülmesi esasına dayanır. Sürdürülebilirlik, doğadaki kaynakların korunarak, insan yaşamının kalitesinin artırılması anlamındadır. Sosyal, ekonomik ve ekolojik amaçların birlikte ele alınarak değerlendirilmesi ve her birinin yararına olacak şekilde faaliyetlerin düzenlenmesi sürdürülebilir kalkınmaya yardımcı olur¹.

Sürdürülebilir kalkınma; herkesin temel gereksinimlerini karşılayabilmeyi ve kaynakların kullanımı, yatırımların yönlendirilmesi, teknolojinin yönünün belirlenmesi ve kurumsal değişiklikler yaşanırken insanlığın beklentilerinin dikkate alınmasını amaçlayan bir değişim sürecidir.

Sürdürülebilir kalkınma, büyüme ve kalkınma olanaklarının çevre kalitesinin iyileştirilmesi üzerine kullanılması anlamına gelmektedir. Bu amaçla sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması açısından çevre ve kalkınma arasında bir denge oluşturulmaya çalışılmaktadır².

*Muğla Üniversitesi İ.İ.B.F

¹Alex Farrel, Maurren Hart, "What Does Sustainability Really Mean? The Search For Useful Indicators", Environment, Nov 98, Vol 40, Issue 9,s.4-16

²R.W.Dawson, TAO Shu, "Concurrency: A System Design Approach To Environmental Management and Susytainability", Journal Of Environmental Sciences, Vol 14, No:1,2002,s.63-69

Çeşitli tanımları bulunan sürdürülebilir kalkınma fikrinin ortaya çıkmasıyla birlikte, dünya sürekli üretim tüketmeye dayalı ekonomik toplumdaki, çevre sorunlarına neden olacak faktörleri ortadan kaldıracak sosyo - ekonomik topluma geçiş süreci yaşamaktadır. Bu doğrultuda hazırlanan stratejiler, gelecek kuşakların yararına kaynakları ve çevreyi korurken, toplum yararına bir ekonomik kalkınma gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır.

Sürdürülebilirlik, şimdiki ve gelecekteki nesillere, güvenlik ve sağlık alanlarında memnuniyet verici olanaklar sunarak, yaşam kalitesinin yükselmesini sağlar. Sürdürülebilirlik, işletmeler için bir vizyon yaratır. Bu vizyon, tüm kaynakların kullanılmasında tedbirli olunmasını ve ihtiyatlı davranılmasını gerektirir. Dolayısıyla işletmeler, gelecekte de bu vizyonu devam ettirerek kendilerinden sonraki nesillere sürdürülebilir bir çevre yaratmış olurlar³.

İşletmelerin bu vizyon doğrultusunda geliştirdikleri korumacı stratejilerin amaçları aşağıda belirlenmiştir⁴.

- Ürünlerin yüksek standartlara sahip ortamlarda yetiştirilmesi ve saklanması,
- Verimli alanların, orman arazilerinin korunmasını sağlayacak politikalar geliştirilmesi
- Çevre kirliliğinin sürekli kontrol altında tutulması,
- Nesli tükenmekte olan hayvan ve bitkiler için koruma sağlanması
- Farklı ülkelerde uygulanan başarılı olmuş çevre koruma programlarının öğrenilmesi ve uygulanması,
- Tüm kaynakların optimum çıktı elde edecek şekilde kullanılması ve uzun dönemde verimliliğinin; sağlanması,
- Çıkabilecek aksaklıklara karşı önceden tedbir alınması ve çıkabilecek sorunların azaltılmasıdır.

Doğal kaynakların etkin kullanımı, yatırımların başarısı, toplumda yaşayanların refah ve huzurunun sağlanması ve iyi bir eko - sistemin kurulması için sürdürülebilirlik kavramının uygulanması gereklidir. Bu doğrultuda gerek hükümetler, gerekse işletmeler ticaret ve çevre politikalarında çevre korumanın sağlanması açısından bir bütünlük oluşturmaktadır.

³Thomas N.Gladwin,James J. Kennely and Tara-Shelomith Krause,"Shifting Paradigms For Sustainable Development: Implications for Management Theory and Research", Academy of Management Review, Vol 20, No:4, 1995 s.877

⁴W.M.Adams, Green Development, London, 1995, s.44

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA İLKELERİ

İşletmelerin çevresel performanslarını arttırmak ve çevresel sorumluluklarını geliştirmek için yol gösterici nitelikte bazı ilkeler oluşturulmuştur.

Bunlardan ilki Eylül 1989 yılında oluşturulan CERES (Çevreye Karşı Sorumlu Gruplar Topluluğu) prensipleridir. Akademisyenler, çevreciler, iş adamları ve tüketicilerden oluşan bu topluluk CERES ilkelerini bir rapor halinde sunmuştur. Amaç, işletmeleri sürdürülebilir kalkınma anlayışı doğrultusunda çevre yönetim sistemlerini uygulamaya teşvik etmektir⁵. Bu prensipler şirketlere çevre konusunda rehber olmayı amaçlayan on maddeden oluşmaktadır. CERES ilkeleri şöyledir:⁶

1.Biyosferin Korunması: Faaliyetlerimizin etkilediği tüm yaşam alanlarını ve doğal güzellikleri korumalıyız.

2.Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımı: Yenilenemeyen doğal kaynakları dikkatli bir planlama yaparak kullanmalıyız.

3.Atıkların Azaltılması ve Yok Edilmesi: Atıkları mümkün olduğunca azaltmalı ve yok etmeliyiz.

4.Enerji Tasarrufu: Faaliyetlerimizi enerji tasarrufu yapacak şekilde düzenlemeli ve enerjinin etkin kullanılması için gayret göstermeliyiz.

5.Risk Azaltma: Toplumun yaşadığı, çalışanlarımızın faaliyette bulunduğu alanların çevre sağlığı ve güvenliği açısından riskini azaltmalıyız.

6.Mal ve Hizmetlerin Güvenirliiği: Çevreye zarar verecek mal ve hizmetlerin üretimini ve satışını durdurmalı ve tüketicilerimizi mal ve hizmetlerin çevreye etkileri konusunda bilgilendirmeliyiz.

7.Çevrenin Yenilenmesi: Şimdiye kadar çevre sağlığı ve güvenliği konusunda verilen zararları düzeltmeli ve çevreyi yenilemeliyiz.

8.Kamuyu Bilgilendirme: Faaliyetlerimiz dolayısıyla zarar görebilecek kişi ve kurumları uyarmalı ve çevre konusunda onların da fikir ve önerilerini dikkate almalıyız.

9.Yönetim Taahütleri: Çevreyle ilgili faaliyetlerden üst yönetimi haberdar etmeli ve çevreye karşı duyarlı olmalarını sağlamalıyız.

10.Denetim ve Raporların Hazırlanması: Her yıl faaliyetlerimizi bu prensiplere uygunluğu açısından değerlendirmeli ve bu doğrultuda hazırladığımız raporu kamuoyuna sunmalıyız.

İşletmelerin CERES prensipleri doğrultusunda faaliyetlerini sürdürmeleri, hem sürdürülebilir kalkınma anlayışının benimsenmesini hem de işletme kazancının artmasını sağlayacaktır.

⁵Kara Sissell, "CERES Proposes Standarts", Chemical Week, Vol 161,No:9,1999,s.36

⁶John F.Wasik, Green Marketing and Management: A Global Perspective, Blackwell Business, Oxford, 1996,203

CERES prensiplerini takiben Uluslararası Ticaret Odasının geliştirdiği iş prensipleri bulunmaktadır. Geliştirilen sürdürülebilir kalkınma iş prensipleri, ürün dizaynı, faaliyetlerin yönetimi, işgören ve müşteri eğitimi, teknoloji transferi konularını içerir. Bu prensipler, ilk olarak çevre yönetimi üzerine 2. Dünya Sanayi konferansında Nisan 1991'de sunulmuştur. İş prensipleri, işletmelere kalkınma ve ekolojik düşünmeyi bütünleştirme yönünde öneriler sunmaktadır. 16 maddeden oluşan sürdürülebilir iş prensipleri şunlardır⁷.

1. İşletme Önceliği: Çevre yönetimi en önemli işletme önceliği olarak belirlemek ve politika, program ve uygulamaları sürdürülebilir kalkınmayı temel alarak geliştirmek.

2. Bütüncül Yönetim: Çevreyle ilgili tüm politika, program ve uygulamaları, tüm yönetim fonksiyonları ve diğer birimlerle uyumlaştırmak.

3. Gelişme Süreci: Teknolojik gelişmeleri, Bilimsel bilgi birikimini, müşteri isteklerini ve toplumsal beklentileri göz önünde bulundurarak, yasal düzenlemeler çerçevesinde işletme politika, program ve çevresel performansını sürekli geliştirmek.

4. Çalışanların Eğitimi: Çalışanları, faaliyetlerini çevresel sorumluluk alacak şekilde yerine getirmeleri için eğitmek ve motive etmek.

5. Ön Değerlendirme: Yeni bir faaliyete ve projeye başlamadan önce, ortaya çıkabilecek çevresel etkileri değerlendirmek.

6. Ürünler ve Hizmetler: Çevreye zararlı etkisi olmayan, güvenli bir şekilde kullanılabilen, etkin enerji ve doğal kaynak tüketimi olan ve yeniden kullanılma özelliği olan ürün ve hizmetler üretmek.

7. Müşterilerin Bilgilendirilmesi: Müşterileri, dağıtıcıları, toplumu, ürünlerin güvenli kullanımı, dağıtımı, depolanması ve atılması konusunda eğitmek ve bilgilendirmek.

8. Olanaklar ve Faaliyetler: Enerji ve malzemelerin etkin kullanımı, yenilenebilir kaynakların sürdürülebilir kullanımı, çevreye zararlı etkilerin ve atıkların azaltılması göz önünde bulundurularak işletme faaliyetlerini tasarlamak ve geliştirmek.

9. Araştırma: İşletme faaliyetleri ile ilgili olarak hammaddelerin, ürünlerin, süreçlerin, emisyonların ve atıkların çevreye etkileri ve bu etkilerin azaltılması ile ilgili araştırmalar yapmak ve yapılmakta olan araştırmaları desteklemek.

10. Önleyici Yaklaşım: Ürün ve hizmetlerin üretim ve pazarlama faaliyetlerinin, bilimsel bilgi birikimiyle çevreye tutarlı bir şekilde yapılmasını sağlamak ve çevresel etkileri önlemek.

11. Tedarikçiler ve İşbirliği Yapılan Firmalar: Çevreyle ilgili prensiplerin tedarikçiler ve işbirliği yapılan firmalar tarafından benimsenmesini sağlamak ve onların uygulamaları ile işletme uygulamalarını uyumlu hale getirmek.

12. Acil Durumlara Hazırlıklı Olma: Çevreye zarar vereceği düşünülen riskli durumları bilmek ve bunlara karşı yetkili birimlerle ve çevre halkıyla ilişki içinde olarak acil durum planları yapmak.

⁷Rogene A. Buchholz, Principles of Environmental Management, Second Edition, Amerika, 1998, s. 356-357

13. Teknoloji Transferi: Çevreye duyarlı teknolojilerin ve yönetim metodlarının sanayiye ve devlet sektörüne yayılmasına katkıda bulunmak.

14. Ortak Çabalara Katkıda Bulunmak: Çevre korumayı arttıracak şekilde devlet politikalarının, hükümet programlarının ve eğitim çalışmalarının geliştirilmesine katkıda bulunmak.

15. Sorunlara Açık Olmak: Çalışanlarla açık iletişim kurmak, faaliyetlerin, ürünlerin, atıkların ve hizmetlerin etkileri ve zararlarını önceden tahmin ederek cevaplandırmak.

16. Uyum ve Raporlama: Çevresel performansı ölçmek, düzenli çevre denetimleri yapmak, faaliyetlerin yasalara uygunluğunu değerlendirmek ve sonuçlarla ilgili olarak yönetim kuruluna, ortaklara, çalışanlara ve topluma düzenli olarak bilgi vermek.

İş prensipleri, işletmelerin sürdürülebilir kalkınmayı başarıyla uygulayabilmeleri için geliştirilmiştir. Bu prensipleri uygulayan işletmeler, amaçlarına ulaşmada daha başarılı olacaklardır. İş prensiplerinin yanısıra bir işletmenin sürdürülebilir kalkınma anlayışı doğrultusunda başarıya ulaşabilmesi için uygulaması gereken sürdürülebilirlik ilkelerini beş başlık altında inceleyebiliriz.⁸

1.Sürdürülebilirlik Doğrultusunda Stratejik Yatırımların Planlanması: Bu başlık altında; geri dönüşümün yaygınlaştırılması, esnek organizasyon yapısı oluşturulması, doğru ve geri dönüşüm oranı yüksek yatırım programlarının seçilmesi ve önleyici olması açısından tedbirlerin alınması gibi konular yer almaktadır.

2.Sosyal İlkelerin Uygulanması: İletişime açık ve çalışanları çevre konusunda duyarlı olmaya teşvik edici bir yapı oluşturulması ve işletme içinde güven ortamının yaratılması konularından oluşmaktadır.

3.Politik İlkelerin Takip Edilmesi: Politik ilkelerin takip edilmesi için; çevre konusunda uygulanan vergiler hakkında bilgi sahibi olunması, çevre konusunda verilen devlet desteklerinin araştırılması, çevre konusunda çıkarılan yasaların takip edilmesi, çevreyle ilgili olarak yapılan uluslar arası sözleşmelerin içeriklerinin bilinmesi ve çevre konusundaki standartların incelenmesi ve gerekenlerin yapılması gereklidir.

4.İşletme İçinde Çevreyle İlgili Olarak Yapılabilecek Faaliyetlerin Belirlenmesi: Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının sağlanması, üretilen ürünlerin geri dönüşümlü olması ve yeniden kullanımına imkan verilecek şekilde üretilmesi ve kaynakların etkin kullanılacak şekilde düzenlenmesi işletme içinde çevreyle ilgili olarak yapılması gerekli faaliyetlerdir.

5.İşletmenin Çevreyle İlgili Olarak Kullanabileceği Araçları Tanınması: Yaşam döngüsü analizin bilinmesi ve uygulanması, toplam malzeme akışının sağlanması ve ISO- 14000 Standartları ve EMAS hakkında işletmenin bilgi sahibi olması işletmelerin kullanacakları araçları tanınması açısından önemlidir.

⁸K.-H.Robert, B.Schmidt-Bleek, J.Aloisi de Larderel,G.Basile,J.L.Jansen, R.Kuehr,P.Price Thomas, M. Suzuki, P.Hawken,M.Wackernagel,"Strategic Sustainable Development-Selection,Design and Synergies Of Applied Tools", Journal Of Cleaner Production, Vol 10, 2002,s.197-214

İşletmelerin sürdürülebilir kalkınma anlayışını benimsemeleri için sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda işletme amaçlarını oluşturmaları ve faaliyetlerini sürdürmeleri gerekmektedir.

Bunların yanısıra 142 ülkenin çevresel sistemler, etkilerin azaltılması, insan yaralanma olasılığının azaltılması, sosyal ve kurumsal kapasite ve global yönetim başlıkları olmak üzere 5 ana bileşen, 20 gösterge ve 68 değişken bazında mevcut durumlarının incelenmesiyle oluşturulmuş çevresel sürdürülebilirlik indeksi bulunmaktadır. Çevresel sürdürülebilirlik indeksi aşağıdaki başlıklardan oluşmaktadır⁹.

- A. Çevresel Sistemler (Hava kalitesi, su miktarı, su kalitesi, biyoçeşitlilik, toprak)
- B. Etkilerin Azaltılması (Hava kirliliğinin azaltılması, su etkilerinin azaltılması, ekosistem etkilerinin azaltılması, atık ve tüketim etkilerinin azaltılması)
- C. İnsan Yaralanmalarının Azaltılması (Temel insan besinleri, çevre sağlığı)
- D. Sosyal ve Kurumsal Kapasite (Bilim ve teknoloji, müzakere kapasitesi, çevresel yönetim, özel sektör sorumluluğu, ekoverimlilik.)
- E. Global Yönetim (Uluslar arası işbirliği hedeflerine katılım, sera gazı emisyonları, sınırlar ötesi taşınabilen çevresel etkilerin azaltılması)

Çevresel sürdürülebilirlik indeksi, çevresel sürdürülebilirliğin çapraz ulusal karşılaştırmasının sistematik ve miktarsal anlamda yapılmasını sağlar. Çevresel planlamada daha analitik düzeyde veri toplanması yaklaşımını destekler. Çevresel sürdürülebilirlik indeksi, sürdürülebilirliğin farklı boyutundaki birçok bilgiyi entegre eder.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMANIN BAŞARILMASI

Bir işletmede sürdürülebilirliğin uygulanabilmesi ve başarılı olunabilmesi için amaçların ayrıntılı olarak belirlenmesi ve bu doğrultuda planlar yapılması gerekmektedir. Sürdürülebilir kalkınmanın işletmelerde başarılabilmesi için fosil yakıtlara bağlılığın ciddi ölçüde azaltılması, bakir bölgelerde madenciliğin ve ormancılığın kısıtlanması, ulaşım ve elektrik sektörlerinin yeniden yapılandırılması ve atık üretimin asgariye indirilmesi için sanayi süreçlerinin değiştirilmesi gerekmektedir¹⁰.

Sürdürülebilirliğin başarılı olması için; fosil yakıt kullanımının azaltılarak tüm malzemelerin etkin kullanımının sağlanması, doğal olmayan bileşimlerin ayrıştırılması ve doğaya uygun hale getirilmesi, doğadaki her çeşit kaynağın etkin kullanılarak işletmenin daha verimli olmasının sağlanması, insanların gelecekteki ihtiyaçları da düşünülerek mevcut kaynakların insan ihtiyaçlarını karşılayacak ve israfa kaçmayacak şekilde tüketilmesi önemli bir rol oynamaktadır¹¹.

⁹www.sustainability-index.com Erişim tarihi:30.10.2002

¹⁰Michael Renner, "Çevreyi Koruyarak İstihdam Yaratmak" , Dünyanın Durumu, WorldWatch Enstitüsü Raporu, Tema Vakfı Yayını,İstanbul,2000,s.220

¹¹K.-H. Robert,"Tools and Concepts For Sustainable Development, How Do They relate To A Framework

İşletmelerde sürdürülebilir kalkınmanın başarılabilmesi için dört koşul belirlenmiştir.

Bu koşullar¹²;

▪ **Finansal Sürdürülebilirliğin Sağlanması**

İşletmeler çevreyle ilgili iyileştirme faaliyetleri için fona ihtiyaç duymakla beraber, sürdürülebilirlik yaklaşımı çerçevesinde fon yaratabilen ve mali kaynağa daha az gereksinim duyan çevre politikaları geliştirerek daha başarılı olacaklardır.

▪ **Yönetmel Sürdürülebilirliğin Genişletilmesi**

Çevre yönetiminde başarılı olmak için herkesin işbirliğine ihtiyaç vardır. Yönetimde yalın, bürokratik süreci az, yönetmel maliyeti düşük politikaların uygulanması sürdürülebilirliğin başarısını arttıracaktır.

▪ **Bütünlüğün Sağlanması**

İşletmelerin çevre ile ilgili faaliyetlerinde kısa süreli uygulamaları benimsemeleri başarı şansını azaltacaktır. Doğal kaynakların sınırsız kullanımı, aşırı kirlilik insan sağlığını tehlike altına aldığı gibi, ekonomik kaybı da arttıracaktır.

▪ **Uygun Gösterge Seçimi**

Sürdürülebilirlikte uygulanan politikaların performans ölçümünün yapılması ve uygulanmaların izlenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla politikaların hem nasıl işlendiğinin hem de sonuçlarının gözlemlenmesi için uygun göstergeler seçilmelidir. Bu göstergeler ölçülebilir, anlaşılır, karşılaştırılabilir ve kolaylıkla gözlemlenebilir olmalıdır. Aksi takdirde uygulamaya konulan politikalarda meydana gelebilecek sapmalar gözden kaçırılacaktır.

İşletmelerde finansal ve yönetmel sürdürülebilirliğin genişletilmesi, bütünlüğün sağlanması ve uygun gösterge seçimi sayesinde sürdürülebilir kalkınma anlayışı başarılı bir şekilde uygulama alanı bulacaktır.

For Sustainable Development and To Each Other?" , The Journal Of Cleaner Production, Vol 8, No:3,s.243-254

¹²[www.dtm.gov.tr/DTDERGI/OCAK_2001/politika_\(cevrimici_28.06.2002\)](http://www.dtm.gov.tr/DTDERGI/OCAK_2001/politika_(cevrimici_28.06.2002))

Bunun yanısıra sürdürülebilir organizasyon yaratmak için gerekli olan unsurları; ekolojiye ilişkin, iş yapısına ilişkin, örgütsel, politik - ekonomik ve sosyo - kültürel unsurlar olarak ele alabiliriz¹³.

Ekolojiye İlişkin Unsurlar Açısından : Hammadde kaynaklarından sürdürülebilir kalkınma anlayışı doğrultusunda en etkin şekilde faydalanılması, sınırlı doğal kaynakların dikkatli kullanılması için yeni süreçlerin oluşturulması ve atıkların minimizasyonu, kaynakların sürdürülebilirlik boyutunda etkin kullanımının ve geri dönüşümün sağlanabilmesi için mal ve hizmetlerin yeniden tasarlanması, atıkların yararlı bir hale getirilebilmesi için yeni makinaların geliştirilmesi, geri dönüşümü sağlanabilmesi için etkili yöntemlerin kullanılması, çevre koruma ve çevre performansı değerlerinin organizasyonda yerleştirilmesi, ekosisteme ilişkin uygulamalar, stratejiler ve ilkeler geliştirilmesi.

İş Yapısına İlişkin Unsurlar Açısından : İşletmelerde iş dizaynı, personel temini ve eğitimi faaliyetlerinde sürdürülebilirlik ilkelerinin göz önüne alınması, işletmelerde yenilikçi bir sistemin kurulması ve yapının oluşturulmasında sürdürülebilirlik kavramının dikkate alınması, insan emeğinin yoğun olduğu kültürel ürünlerin sürdürülebilirlik ilkeleriyle desteklenmesi.

Örgütsel Unsurlar Açısından : Çevreyle ilgili konularda diğer işletmelerle işbirliği yapılması, işletme amaçları belirlenirken çevreye ilişkin konuların da dikkate alınması, çevre korumasına ilişkin çözüm önerilerinin değerlendirilmesi ve uygulanması, atık değişim programlarına katılımın sağlanması ve böylelikle atıkların değerlendirilmesi, ekolojik faaliyetlere ilişkin konularda kaynakların işletmenin tüm bölümleri tarafından paylaşılması.

Politik - Ekonomik Unsurlar Açısından : Sürdürülebilir kalkınma anlayışı doğrultusunda yapılan tüm düzenlemelerin teşvik edilmesi, çevreyle ilgili maliyetlerin dikkate alınması, organizasyonların sürdürülebilir devlet politikalarını desteklemesi, organizasyonların sürdürülebilir kalkınma anlayışı doğrultusunda plan ve programlar geliştirmesi,

Sosyo - Kültürel Unsurlar Açısından : Sürdürülebilirlik ilkelerinin sosyo-kültürel faaliyetlerde de dikkate alınması, medya aracılığıyla çevreyle ilgili tüm gelişmelerde haberdar olunması, sürdürülebilirlik kavramından ve ilkelerinden tüm ortakların haberdar edilmesi, işletme çalışanlarının çevreyle ilgili faaliyetlerde sorumluluk üstlenmesi ve faaliyetlerinde çevreyi dikkate almaları.

¹³Mark Starik ve Gordon P. Rands, "Weaving an Integrated Web: Multilevel and Multisystem Perspectives of Ecologically Sustainable Organizations" Academy of Management Review, Vol 20, No:4, S. 916

SONUÇ

İşletmelerin sürdürülebilir kalkınma anlayışını benimseyebilmeleri için bu kavramın ortaya çıkmasında etkili olan organizasyonlarda alınan kararları dikkatlice incelemeleri, sürdürülebilir kalkınma kavramını ve ilkelerini uygulamaları, örgüt yapısını bu anlayış doğrultusunda oluşturmaları gerekmektedir. İşletmelerin sürdürülebilirlik doğrultusunda stratejik yatırımlarını planlamaları, sosyal ilkeleri uygulamaları, politik ilkeleri takip etmeleri, çevreyle ilgili olarak yapılacak faaliyetleri belirlemeleri ve bu faaliyetlerde kullanacakları araçları tanımları başarıya ulaşmaları için önemli bir faktördür.

İşletmelerin, sürdürülebilir bir organizasyon yaratmak için gerekli olan ekolojiye ilişkin, iş yapısına ilişkin, örgütsel, politik-ekonomik ve sosyo-kültürel unsurları dikkatlice incelemeleri ve her bir bölüm faaliyeti için uygulamaya geçirmeleri başarılı olmalarında büyük önem taşımaktadır.

Sürdürülebilir bir çevre yaratmaya ve sürdürülebilir bir dünya kurmaya doğru atılacak ilk adım, böyle bir dünyayı hayal edebilmektir. Sürdürülebilir kalkınma tüm ülkelerin temiz ve sağlıklı bir toplum yaratmak için her alanda uygulamaları gereken bir anlayıştır.

KAYNAKLAR

- Adams, W.M. Green Development, London, 1995
Buchholz, Rogene A., Principles of Environmental Management, Second Edition, Amerika, 1998
Dawson, R.W. Tao Shu, "Concurrency: A System Design Approach To Environmental Management and Sustainability", Journal Of Environmental Sciences, Vol 14, No:1, 2002
Farrel, Alex, Maurren Hart, " What Does Sustainability Really Mean? The Search For Useful Indicators", Environment, Nov 98, Vol 40, Issue 9.
Gladwin, Thomas N. James J. Kennely and Tara-Shelomith Krause, "Shifting Paradigms For Sustainable Development: Implications for Management Theory and Research", Academy of Management Review, Vol 20, No:4, 1995.
Renner, Michael "Çevreyi Koruyarak İstihdam Yaratmak" Dünyanın Durumu, WorldWatch Enstitüsü Raporu, Tema Vakfı Yayını, İstanbul, 2000
Robert, K.-H., B.Shmidt-Bleek, J.Aloisi de Larderel, G.Basile, J.L.Jansen, R.Kuehr, P. Price Thomas, M. Suzuki, P.Hawken, M.Wackernagel, "Strategic Sustainable Development-Selection, Design and Synergies Of Applied Tools", Journal Of Cleaner Production, Vol 10, 2002
Robert, K.-H. "Tools and Concepts" For Sustainable Development, How Do They relate To A Framework For Sustainable Development and To Each Other?, The Journal Of Cleaner Production, Vol 8, No: 3, 2000
Sissell, Kara., "CERES Proposes Standarts", Chemical Week, Vol 161, No: 9, 1999.
Starik, Mark ve Gordon P. Rands, "Weaving an Integrated Web: Multivel and Multisystem Perspectives of Ecologically Sustainable Organizations", Academy of Management Review, Vol 20, No: 4, 1995
Wasik, John F. Green Marketing and Management: A Global Perspective, Blackwell Business, Oxford, 1996